

لزوم ارتقا سرمایه اجتماعی نیاز امروز هنر و صنعت فرش دستباف

پریسا محمدزاده^۱

چکیده

سرمایه اجتماعی مفهومی نسبتاً جدید در حوزه علوم اجتماعی است که به سرعت جایگاه خود را در حوزه های دیگری چون پزشکی، روان شناسی، اقتصاد، سیاست، برنامه ریزی شهری و ... پیدا کرده است و یکی از جنبه های مهم در توسعه پایدار اجتماعی و توسعه یافتگی شده است. از سوی دیگر فرش دستباف به عنوان یک پدیده اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی هنر ایران و تجلی فرهنگ و آداب و رسوم مناطق میباید لذا این ارتباط میتواند دروازه ورود مفهوم سرمایه اجتماعی به حوزه فرش دستباف باشد. اهمیت و ضرورت مساله باعث گردید تا در این پژوهش توصیفی- تحلیلی با توجه به دیدگاههای مطرح در سرمایه اجتماعی از روش اسنادی - کتابخانه ای و با استناد به آنها راهکارهایی در جهت ارتقا سرمایه اجتماعی در هنر و صنعت فرش دستباف ارائه گردد.

کلید واژه: سرمایه اجتماعی، ارتقا سرمایه اجتماعی، فرش دستباف

همایش ملی فرش
و نیازهای معاصر
آبان ۹۷

مقدمه و طرح مسأله

موضوع اصلی این مقاله سرمایه اجتماعی است که منظور از آن "شبکه ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با گروهها، سازمانها و نهادهای اجتماعی است که قرین همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروهها از حمایت اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنشها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی میباشد. در هر جامعه ای علاوه بر سرمایه های فیزیکی، انسانی و نمادین با گونه ها و میزانی از سرمایه اجتماعی هم سر و کار داریم که با دیگر انواع سرمایه ها رابطه متقابل دارد. سرمایه اجتماعی در جوامع سنتی (مقابل مدرن) بیشتر جنبه درون گروهی توأم با اعتماد اجتماعی محدود و خاص داشته است که امروز آن را به نام سرمایه اجتماعی قدیم میشناسند. در جوامع مدرن با نوع دیگری از سرمایه اجتماعی سر و کار داریم که بیشتر جنبه بین گروهی توأم با اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و عام دارد که از آن با عنوان سرمایه اجتماعی جدید نام میبرند. در جوامع در حال گذار امروزی چون ایران که به تبع ارتباط با جهان مدرن و اجرای برنامه های نوسازی از بالا توسط دولت ها، سرمایه اجتماعی قدیم دچار فرسایش گردیده و سرمایه اجتماعی جدید هم آنطوری که باید شکل نگرفته است، با نوعی نابسامانی اجتماعی در سطح کلان و خرد سرو کار داریم که معرف پیدایش گسرها و گسستهای اجتماعی و منبع اصلی زایش و افزایش انواع مسایل و آسیبهای اجتماعی است. (عبداللهی، محمد ۱۳۸۶)

از جمله مسائل و دغدغه های سیاستگذاران و برنامه ریزان کشور، این موضوع است که چرا به رغم تمام برنامه ریزی ها و سرمایه گذاری های متعددی که دولت در بخش های اقتصادی انجام می دهد، نمی توان بر شرایط دشوار اقتصادی و مشکلات معیشتی مردم فائق آمد. معمولاً زمانی که از مشکلات اقتصادی کشور سخن به میان می آید، اغلب کمبود سرمایه فیزیکی (مادی) به عنوان یکی از بزرگترین معضلات نام برده می شود و از سرمایه های اجتماعی هیچ سخنی به میان نمی آید. این در حالی است که نیاز به سرمایه اجتماعی در شرایط رکودی یا تورمی که نیاز به اعتمادسازی است، بیش از هر سرمایه دیگری احساس می شود و سرمایه اجتماعی در کنار سایر سرمایه ها می تواند بسیاری از معماهای لاینحل اجتماعی را از سر راه حرکات توسعه ای جامعه بردارد و رشد شتابان اقتصادی، اجتماعی را امکان پذیر نمایند. (کلانتری، صمد ۱۳۸۴)

فرش دستباف ایران با فرهنگ و آداب و رسوم و اقتصاد پیوستگی خاصی دارد و با زندگی مردم پیوند عاطفی داشته و این موضوع باعث دوام و بقای آن گردیده است و با توجه با اینکه اغلب مراحل تولید آن در کشور است و کالای بومی محسوب میشود تاثیر فراوانی در شرایط اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی هر منطقه در ایران دارد ولی تا به امروز هنوز هم دارای مشکلات فراوانی میباشد. (نجفی

، آذر. ۱۳۹۰)

بنابراین پرسش های مورد توجه در این تحقیق این است که :

- ۱- سرمایه اجتماعی میتواند حلقه مفقوده زنجیره تولید هنر - صنعت فرش دستباف باشد ؟
- ۲- سرمایه اجتماعی ارتباط اش با هنر و صنعت فرش دستباف چگونه است و چرا ؟
- ۳- برای گذر از وضعیت فعلی موجود در فرش ایران و رسیدن به وضعیت مطلوب چه میتوان کرد ؟

در راستای پاسخ به چنین پرسش هایی اهداف زیر مطرح نظر قرار میگیرند :

- توصیف وضعیت سرمایه اجتماعی در هنر و صنعت فرش دستباف
- تحلیل وضعیت سرمایه اجتماعی و شناخت علل و عوامل موثر بر کم و کیف آن
- توصیف و تحلیل پیامدهای آن
- ترسیم دورنمای آینده سرمایه اجتماعی بر تاکید بر وضعیت مطلوب
- طراحی یک چارچوب مفهومی قابل انطباق با شرایط موجود

تاریخچه و پیشینه موضوع

بر اساس سنجه های مرتبط با زیر شاخص سرمایه اجتماعی در شاخص کلان کامیابی که هر سالها توسط موسسه لگاتیموم^۱ محاسبه میشود ، بین سالهای ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۱ ایران با کسب نمره ۲/۳۸- در رتبه ۱۲۱ ام جهان و یازدهم کشورهای منطقه قرار گرفته است . در سنجش دیگری سرمایه اجتماعی که توسط دان لی و همکارانش (۲۰۱۲) اجرا شده است کشور ما در رتبه ۵۹ قرار دارد . (پاک سرشت ، ۱۳۹۳) امروزه ارتقای سرمایه اجتماعی به هدف قابل تحقیقی در اسناد توسعه بدل شده است . سازمان همکاری و توسعه اقتصادی به عنوان مجموعه ای برای بحث موضوعات سیاست گذاری در بین حکومت های قدرتمندترین ملل دنیا (که نه تنها شامل کشورهای از جمله انگلیس ، فرانسه ، آلمان و آمریکا است بلکه تازه واردانی مثل مکزیک و کره جنوبی نیز جز آن هستند) این مفهوم را گسترش داده اند . در بانک جهانی عموماً در قالب برگزاری یک سری کارگاه های مشاوره ای در اواسط دهه ۱۹۹۰ ، زمانی که بانک در حال برنامه ریزی سیاست های توسعه پایدار بود ، تبعات سیاسی سرمایه اجتماعی توسعه مورد توجه قرار گرفته است این ایده در برنامه های فقر زدایی این بانک که بر توسعه مبتنی بر اجتماع محلی ، مشارکت گروهی محله در تصمیم گیری ، ظرفیت سازی در سازمان های محلی و انتخاب پروژه هایی که پاسخگوی تقاضای محلی هستند بکار گرفته شده است . (پاک سرشت ، ۱۳۹۳)

^۱ - OECD

در ایران هم در سالهای اخیر موضوع سرمایه اجتماعی از لحاظ نظری و تجربی مورد توجه قرار گرفته است. مسعود چلبی در یکی از آثار خود با عنوان جامعه شناسی نظم ضمن اشاره به نظرات کلمن، سرمایه اجتماعی را گزینه های رابطه ای میداند که در ابعاد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای یک موضوع اجتماعی در شبکه تعاملی جامعه شکل میگیرد.

محمود شارع پور (۱۳۸۳) سرمایه اجتماعی را در ابعاد تعاملاتی و شناختی در استان مازندران و رضا اسماعیلی آن را با تاکید بر روابط و اعتماد اجتماعی در استان اصفهان مورد بررسی قرار داده اند.

محمدجواد ناطق پور، علی ربانی، محمدعلی احمدی در تحقیقات جداگانه ای به این نتیجه مشترک رسیده اند که سیاستهای توسعه اقتصادی در ایران به تخریب و فرسایش سرمایه اجتماعی منجر شده است. (عبداللهی، محمد ۱۳۸۶)

اما ندرتا شاهد به چالش کشیدن مفهوم سرمایه اجتماعی در ارتباط با حوزه صنایع دستی به عنوان علمی خارج از زیر شاخه های آکادمیک علوم اجتماعی، توسط محققان بوده ایم که این امر ضرورت تقویت گفتمانهای میان رشته ای را، که امکان شناخت عمیق تر و نیز دستیابی به نتایج و راه حل های موثر تر در زمینه های مختلفی از علوم را فراهم می آورند، بیش از گذشته آشکار می سازد. در نشست تخصصی جامعه شناسی و هنر و صنعت فرش دستباف ۲۵ بهمن ۱۳۹۵ در موزه فرش برگزار گردید عبدالله میرزایی (استادیار دانشگاه هنر اسلامی تبریز) باینکه دو نگاه عام به پدیده هنر وجود دارد:

- ۱- نگاه درونی (مطالعه تکنیک فرم و ساختار اثر)
- ۲- نگاه از بیرون (مطالعه عوامل موثر در تکوین اثر) جامعه شناسی را یکی از شاخه های علوم اجتماعی دانسته و هنر فرش را یکی از زیرساخت های جامعه شناسی هنر دانست.

محمد تقی آشوری نیز با اشاره به تفاوت تعاریف هنر از دید جامعه شناسان و فلاسفه متذکر شد که مجموعه عواملی که باعث بوجود آمدن یک اثر هنری می شود مورد توجه جامعه شناسان است.

دکتر اعظم راود راد (استاد دانشگاه تهران) تصریح کرد: از دید جامعه شناسی هرکدام از عوامل در بوجود آمدن یک اثر هنری دخیل هستند و در نتیجه همکاری باهم یک اثر هنری ماندگار بوجود می آید و فرش دستباف را هم می توان با هنرهایی که در جامعه شناسی مطرح است سنجید؛ چرا که این هنر دست مجموعه ای از هنرهای طراحی، رنگرزی، بافت و... را در وجود خود دارد.

(iribnews.ir)

مبانی نظری

(۱) تعریف سرمایه اجتماعی

از سرمایه اجتماعی تعاریف زیادی ارائه گردیده است. به منظور تبیین فضای مفهومی این اصطلاح از واژگان و تعبیر گوناگونی چون انرژی زندگی محلی (community spirit) روح اجتماعی (social energy) استفاده میشود. (براتی، ناصر. ۱۳۹۰) سرمایه اجتماعی اصطلاحی است که گاه در معنای وسیع ثروت اجتماعی و یا حتی درآمد اجتماعی از آن برمی آید و گاه در فضای محدود، منابع و تجهیزات غیرفردی و غیر خصوصی را شامل می شود. بدین معنی، سرمایه اجتماعی آن چیزی است که با سرمایه جامعه پدید آمده و مورد استفاده همگان است نظیر راههای ارتباطی، تجهیزات انتقال پیام. در تعریفی دیگر نیز سرمایه اجتماعی "مجموع موجودی دارایی های مولد یک جامعه که شامل آن دسته از دارایی هایی است که منجر به تولید محصولات قابل عرضه به بازار به منظور دستیابی به سود توسط دوی بخش خصوصی و عمومی میشود و نیز شامل خدمات و محصولاتی می شود که غیر قابل عرضه به بازار برای فروش هستند، مثل دفاع و آموزش و پرورش."

این سرمایه کل حجم سرمایه در یک اقتصاد است. این مقوله نه تنها ساختمانها، ماشین آلات و دیگروسایل به کار رفته در تولید کالاهای قابل فروش در بازار، بلکه سرمایه های استفاده شده در تولید کالاها و خدمات غیر قابل فروش در بازار (مانند مدارس، جاده ها، تجهیزات نظامی) را نیز در بر می گیرد. این سرمایه مالکیت فردی ندارد و متعلق به تمامی اعضای گروه یا انجمن است و در صورت مصرف، کاهش نمی یابد بلکه حتی ممکن است افزایش یابد. سرمایه اجتماعی تنها در درون گروه یا انجمن یا شبکه اجتماعی تولید می شود و عدم استفاده از آن در درون گروه، موجب کاهش و حتی نابودی آن می شود. به بیان دیگر سرمایه اجتماعی تبلور اقتصادی فرهنگ اجتماعی یا سازمانی مبتنی بر اعتماد و مشارکت افراد است. (اختر محقی، مهدی. ۱۳۸۵)

همایش ملی فرش و نیازهای معاصر آبان ۹۷

جدول ۱: تعاریف سرمایه اجتماعی و سطوح تحلیل

نظریه پرداز	تعریف	سطح تحلیل
یاتنام	شبکه‌های روابط اجتماعی که مشخصه آنها هنجارهای اعتماد و همیاری است.	مناطق، اجتماعات در مقیاس‌های ملی و بین‌المللی
بورديو	منابعی که دسترسی به کالاهای جمعی را فراهم می‌سازد.	رقابت‌های طبقاتی
کلمن	جنبه‌هایی از ساختار اجتماعی که کنش‌های منطقی را تسهیل می‌نماید.	افراد در زمینه‌های خانوار و دیگر اجتماعات
لین	دسترسی و استفاده از منابع نهفته در روابط و شبکه‌های اجتماعی	افراد در شبکه‌ها و ساختارهای اجتماعی
فوکویاما	مجموعه‌ای از هنجارها یا ارزش‌های غیررسمی	جوامع و فرهنگ‌ها
بیکر	منابعی که از طریق شبکه‌های فردی یا سازمانی قابل حصول هستند	گروه‌ها و سازمان‌ها
ولکوک و ناربان	شبکه‌ها و همگرایی بین بخش‌های مختلف	محلی و ملی
کاکس	پویش‌های بین مردم که شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد اجتماعی را موجب می‌شوند	افراد در سازمان‌های داوطلبانه
بالن و اونیکس	نیرویی که در بافت اجتماعی نهفته است	در سطوح محلی
بارت	شبکه‌ای که به واسطه آن امکان ارتباط و اتصال برای مردم فراهم می‌شود	افراد در زمینه‌های محلی و اجتماعی
پاکستون	پیوستگی‌های عینی و ذهنی بین افراد	خرد، کلان
ترنر	نیرویی که توان توسعه اقتصادی را در جامعه از طریق روابط اجتماعی افزایش می‌دهد	خرد، میانی، کلان
کارل مارکس	استفاده از انرژی جمعی و اتکاء به یکدیگر از روی اجبار و ضرورت	گروهی - طبقاتی
جورج زمیل	بده بستان یا داد و ستد برای سامان دادن به مناسبات بین فردی	فردی - بین فردی
دورکیم و پارسونز	تمامات و همکاری‌هایی که بر مبنای ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است.	فردی - گروهی
ماکس وبر	مفاهیمی از قبیل اعتماد که ملازماتی را در متن اجتماعی برای افراد ایجاد می‌کند.	بین فردی
گلن لوری	اعتماد و همبستگی که مبین وجود داد و ستد اقتصادی می‌باشد.	فردی - گروهی
جین جاکوب	شبکه‌های اجتماعی فشرده که به بهبود کیفیت زندگی کمک می‌کنند.	فردی - گروهی
گرائو و تر	پیوندهای ضعیف درون گروهی که منجر به پیوند با گروه خارجی می‌شود.	گروهی
کلارک سون	فرایند حل مشکلات به وسیله قرار گرفتن در شبکه روابط اجتماعی.	شبکه‌ای
کوهن و پروساک	ایجاد روابط مبتنی بر اعتماد و ایجاد روح تعاون (درون سازمان، بین سازمان، مشتریان و شرکاء	سازمانی
کریشنا و شرادر	ارزش‌ها، عقاید و ... (بعدشناختی) ساختار و شبکه‌های تصمیم‌گیری جمعی (بعد ساختاری)	سازمانی
فالک و کیلیاتریک	منابعی که در سطح فردی، سازمانی و اجتماعی موجب افزایش ظرفیت جامعه و سازمان می‌شود.	فردی - سازمانی - اجتماعی
بین و هیکس	سرمایه اجتماعی سطح کلان (محیط فعالیت سازمان) سرمایه اجتماعی سطح خرد (بعدشناختی و ساختاری).	سازمانی - اجتماعی

۲) رویکرد های سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی با مشخصه‌هایی همچون اعتماد، همکاری، همدلی و احساس مسئولیت با چهار رویکرد مهم و اساسی بررسی می‌شود

۱-۲) رویکرد اجتماع گرایی :

این رویکرد را در نظریه سرمایه اجتماعی معادل سازمانهای محلی مانند کلوپ ها ، انجمن ها و گروههای مدنی میدانند طرفداران این رویکرد سرمایه اجتماعی را یک امکان ساختاری برای تسهیل عمل جمعی قلمداد میکنند بنابراین از این منظر سرمایه اجتماعی بیشتر یک خیر عمومی و دارایی جمعی محسوب میشود که همگان در فواید آن شریک هستند . به علاوه وجه متمایز این دیدگاه در تاکید بر نقش فرهنگ و نظام ارزشی در تولید سرمایه اجتماعی است .

۲-۲) رویکرد شبکه ای :

در رویکرد شبکه ای سرمایه اجتماعی کالایی فردی است و به سرمایه گذاری افراد در روابط اجتماعی و در اختیار قرار گرفتن منابع موجود در این روابط برای کسب بازده و سودمورد انتظار اطلاق می گردد .تعریف شبکه ای سرمایه اجتماعی بر منابع و ابزار موجود در داخل شبکه های اجتماعی تاکید میکند .

۳-۲) رویکرد نهادی :

از منظر نهادی ، سرمایه اجتماعی ویژگی نوع خاصی از عملکرد نهادهاست که با تاثیر بر نظام های انگیزش ، بر دایره انتخابهای افراد تاثیر میگذارد و هزینه های مبادلاتی در فعالیتهای آنها را کاهش میدهد. از این منظر نهاد گرایی سرمایه اجتماعی در هر جامعه ای مستقیماً محصول عملکرد حاکمیت و نهادهای رسمی است و تفاوت جوامع مختلف در برخورداری از سرمایه اجتماعی را جز به کمک ویژگی ها و ساختار سیاسی حاکم نمیتوان توضیح داد . از این منظر دولت نقش کلیدی در رفع مسایل مرتب بر عمل جمعی و تولید خیر عمومی مانند سواری مجانی و معضا املاک مشاع دارد .

۴-۲) رویکرد هم افزایی :

این رویکرد در تحلیل چپستی و چرایی سرمایه اجتماعی تلاش میکند کاستی های تاکید یک جانبه بر وجوه نهادی و شبکه ای سرمایه اجتماعی و یا به عبارت دیگر وجوه فردی و جمعی آن را از طریق ارایه تعریفی از این اصطلاح رفع کند که ابعاد نهادی و شبکه ای و همچنین سازمان رسمی و غیر رسمی سرمایه اجتماعی را در کنار هم قرار دهد. در این رویکرد سرمایه اجتماعی ذخیره شبکه های رسمی و غیر رسمی است که افراد برای تولید و تخصیص خدمات و کالاها مورد استفاده قرار میدهند. (پاک سرشت ۱۳۹۳،

۳) سیاست ها و راهبردهای ارتقا سرمایه اجتماعی

در هدف گذاری سیاست های ارتقا سرمایه اجتماعی شناسایی دقیق و وضعیت جامعه از حیث برخورداری از انواع سرمایه و عوامل محیطی و سرمایه ای تعیین بخش است. سرمایه اجتماعی برخلاف سرمایه های فیزیکی و انسانی، از منابعی که افراد یا گروه ها در دست دارند تشکیل نمیشود بلکه فرایندی از تعاملات اجتماعی است که به نتایج سازنده ای منتهی میشود. بنابراین به جای اینکه در سطح خاصی از تحلیل (فرد ، گروه، جامعه) قرار گیرد، در بین سطوح ایجاد شده و عمل میکند . سرمایه اجتماعی دارای دو بخش ساختی (شبکه های اجتماعی) و هنجاری (اعتماد ، آگاهی و هنجارهای مقوم همکاری و روابط متقابل) است و این یکی دیگر از شناختههای لازم برای هدف گذاری موثر سیاست ها در این زمینه بررسی میزان انطباقهای دو بخش ساختی و هنجاری سرمایه اجتماعی و عوامل موجد انطباق احتمالی آنهاست .

نمودار ۱ - عوامل تاثیر گذار بر ارتقای سرمایه اجتماعی

۳-۱) فرصت و زمان

عامل فرصت و زمان به طور ساده اشاره به این موضوع دارد که هم افراد برای پیوستن به شبکه های اجتماعی باید از زمان کافی برخوردار باشند و هم شبکه های اجتماعی نیز باید از فرصت کافی برای شکل گیری و ایفای نقش در جامعه برخوردار باشند. مطالعات مختلف نشان داده اند که سرمایه اجتماعی نقش مهمی در رفع محرومیت و فقر از گروه های اجتماعی دارد، اما دقیقاً همین گروه ها به واسطه زندگی معیشتی، فرصتی برای استفاده از این ذخیره اجتماعی ندارند. بنابراین رفع نابرابری در دسترسی به فرصت های حیات انجمنی یکی از جدی ترین اهداف هر کاربردی برای ارتقای سرمایه اجتماعی باید باشد.

۳-۲) انگیزه و هدف

سرمایه اجتماعی محصول کنشگری افراد، گروه ها و نهادهاست. عامل انگیزه در سرمایه اجتماعی از طریق تعلق خاطر به هنجارهای معطوف به روابط اجتماعی مانند تعاون، صداقت و امانتداری از یک سو و تسهیل تامین منافع فردی و گروهی از سوی دیگر تامین میشود. برای اینکه سرمایه اجتماعی در جامعه ای تولید شود یا ارتقا یابد باید همه کنشگران به هنجارهای مقوم و فواید نهایی آن ایمان داشته باشند.

۳-۳) مهارت و توانمندی

سومین عامل موثر بر سرمایه اجتماعی، میزان مهارت و توانمندی کنشگری انجمنی در جامعه است این بدان معنی است که سرمایه گذاری در سرمایه اجتماعی در سطح فردی و گروهی مستلزم مهارت ها و توانمندی هایی است که بطور معمول در سایر گروه بندی های اجتماعی ضرورت ندارند.

۳-۴) حمایت و پشتیبانی

فرهنگ مدنی به تنهایی قادر به ایجاد زمینه های مناسب تولید سرمایه اجتماعی نیست و نهادهای رسمی نه تنها با ایجاد فرصت بلکه حمایت و پشتیبانی از فعالیتهای انجمنی نیز میتوانند تولید سرمایه اجتماعی را در جامعه تسهیل کنند.

۳-۵) پایش و نظارت

موضوع پایش و نظارت به ارزیابی کلان جایگاه تشکل های غیر دولتی و فعالیتهای انجمنی و ارزیابی فایده مندی آنها در بخش های مختلف و همچنین تولید داده های پایه در خصوص فعالیتهای انجمنی ارتباط دارد. (پاک سرشت، سلیمان، ۱۳۹۳)

نتیجه گیری

به گواه نتایج مطالعات متعدد سرمایه اجتماعی در جامعه ایرانی در شرایط مطلوبی قرار ندارند و یا دست کم در وضعیتی نیست که بتوان نتایج و کارکردهای مثبت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی از آن انتظار داشت. به طبع آن فرش دستباف نیز در سه حوزه مذکور دارای مشکلات عدیده ای میباشد که پاسخ به چرایی و چیستی آن منوط به پذیرش تاثیر سرمایه اجتماعی بر این شاخه (فرش دستباف) میباشد. در نوشتار حاضر چهار رویکرد سرمایه اجتماعی مطرح گردید که به نظر محقق رویکرد هم افزایی بیشتر میتواند بر تحلیل ماهیت سرمایه اجتماعی فرش دستباف موثر باشد زیرا علاوه بر تاکید بر ماهیت رسمی و غیر رسمی بر متغیرهای فردی و مشخصه های فرهنگی تاکید دارد. نکته آخر اینکه همانطور که سیاستگذاری ها و فعالیتهای گسترده علمی و مدیریتی از سطح دولت میباشد نقش مساعدت سیاست ها و مقررات حاکم به عنوان کنشگرهای وابسته بسیار موثر بوده و اثرات این تصمیمات زمانی مشهود است که افزایش و پیشرفت سرمایه اجتماعی حاکم بر هنر - صنعت فرش در مقایسه با سایر کشورها به طبع پیشینه اش باشد.

راه حل ها و پیشنهادها

- ۱- اقدام در راستای توسعه و ارتقا این هنر - صنعت به صورت محلی و منطقه ای و جلوگیری از عمیق شدن شکاف فرهنگی و قومی آن .
- ۲- تعیین تکلیف و مشخص نمودن یک اداره ، سازمان یا نهاد دولتی و غیر دولتی برای تصمیم گیری در امور این هنر و صنعت .
- ۳- اهتمام و توجه و احترام به شان و کرامت انسانی و تامین امنیت و رفاه نسبی شاغلین خصوصا بافندگان فرش دستباف
- ۴- مطالعه روند مهاجرت از روستاها به شهرها و نیز از شهرهای کوچک به بزرگتر و سازماندهی یافندگان و طرح ها
- ۵- افزایش سرزندگی ، امنیت ، نظارت و اختیار برای افزایش سطح سرمایه اجتماعی
- ۶- آینده نگری در اجرای تولیدات و طرح ها و سبک تولید
- ۷- تلاش در جهت حفظ واحیا میراث تاریخی و فرهنگی فرش دستباف با توجه به قومیت و عدم تخریب سرمایه های فرهنگی قومیتی
- ۸- می توان با سازمان دهی کارشناسان و فارغ التحصیلان دانشگاهی این رشته و استفاده به جا در مواردی که نیاز مبرم به ایشان هست به اهداف سرمایه اجتماعی در جامعه مذکور نزدیک شد به عنوان مثال تشکیل سازمانی همانند نظام مهندسی کشور برای این قشر و صدور پروانه فعالیت و رتبه بندی علمی و ارتقا پایه هرچند سال یکبار

۹- با توجه به شرایط کنونی فرش دستباف و جامعه باید با مطالعه نیازهای جدید اقشار شاغل در این حوزه وارد عمل شد زیرا امروز با قشری با سطح سواد بالاتری نسبت به قبل که تحت تاثیر رسانه های جمعی و شبکه اینترنت می باشد طرف هستیم و دیگر شاغلانی همچون بافندگان قابل مقایسه با چند دهه قبل نیستند و مردم در حال حاضر با اطلاع تر از قبل به این زیر انداز میگردند .

۱۰- اجرای طرح های تحقیقاتی گسترده تر و رسیدن به یک پرسشنامه واحد برای سنجش میزان سطح سرمایه اجتماعی فرش دستباف

۱۱- بیمه قالی بافی یکی از با ارزش ترین سرمایه اجتماعی بوجود آمده در سالهای اخیر در فرش دستباف محسوب میشود لذا باید با اجرای صحیح و به جای آن در بقای آن بکوشیم زیرا در برخی موارد سو استفاده هایی از این نوع سرمایه گذاری صورت میگیرد .

۱۲- با کارشناسی بر روی مولفه های سرمایه اجتماعی می توان بر تحریم فرش ، مشکلات صادرات و تولید آن فائق آمد

۱۳- تالیف کتاب قانون برای قوانین مختص به این هنر و صنعت

۱۴- نظارتی جدی ، مدون ،قانونمند بر فرایند تولید و صادرات فرش دستباف

۱۵- فعالیت جدی تر انجمن طراحان در مراکز استانها تا همانند طراحان لباس با نگاهی علمی ،بازاری وبا علم به سلیق بازار جهانی طرح ونقشه مناسب را در اختیار بافندگان خانگی و تولید کنندگان قرار دهد(بانک طرح فرش)

۱۶- بانک اینترنتی پایان نامه های دانشجویی با هدف ارتقا سطح سرمایه اجتماعی در جامعه و نماندن این یافته های ارزشمند بر روی کاغذ

۱۷- ایجاد امنیت شغلی شاغلین این حوزه و ایجاد تعهد شغلی برای آنان

۱۸- ایفای نقش میانجی گری مرکز ملی فرش در بین سازمانها و مراکز آموزش عالی مرتبط با حوزه فرش دستباف

۱۹- اعتماد کامل بر تصمیمات مسولین

منابع

۱- عبداللهی ،محمد - موسوی،میرطاهر .(۱۳۸۶) سرمایه اجتماعی در ایران،وضعیت وجود،دورنمای آینده و امکان

شناسی گذار.فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی.سال ششم. شماره ۲۵.ص ۱۹۵

۲- کلانتری،صمد و گنجی ،محمد(۱۳۸۴)بررسی شاخص های توسعه اجتماعی واقتصادی

- ۳- نجفی، آذر و رمضانی فر، حدیثه (۱۳۹۰) " بررسی جامعه شناسی تولید فرش دستباف در کاشان. همایش ملی هنر و فرهنگ نجف آباد. ص. ۱۲۸
- ۴- پاک سرشت، سلیمان (۱۳۹۳). ملاحظات و راهبردهای ارتقا سرمایه اجتماعی. مجله راهبرد فرهنگ. بهار ۱۳۹۳. شماره ۲۵. ص. ۷۱-۱۰۴
- ۵- براتی، ناصر و یزدان پناه شاه آبادی، محمدرضا، بررسی ارتباط مفهوم سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی، جامعه پژوهی فرهنگی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سال دوم، شماره اول بهار و تابستان ۱۳۹۰
- ۶- اختر محقق، مهدی (۱۳۸۵) سرمایه اجتماعی چاپ اول، تهران
- ۷- رویایی، رمضانعلی و کاوسی، اسماعیل. طراحی و تدوین الگوهای اندازه گیری سرمایه اجتماعی. مجله مدیریت. (۱۳۸۷) شماره ۷۶. ص ۱۷
- ۸- سایت . iribnews.ir کد خبر ۱۵۲۷۲۴۹

همایش ملی فرش
و نیازهای معاصر
آبان ۹۷